

51. 16. Yüzyıl şairlerinden Kara Fazlî'nin *Duâ-nâme'si***Mehmet Akif YALÇINKAYA¹****APA:** Yalçinkaya, M. A. (2022). 16. Yüzyılşairlerinden Kara Fazlî'nin *Duâ-nâme'si*. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 890-901. DOI: 10.29000/rumelide.1222139.**Öz**

Klasik Türk edebiyatında mektuplar tebrik, teşekkür, talep, taziye, şikâyet gibi hayata dair hemen her konuda kaleme alınmış ve bu mektuplar muhtevasına göre çeşitli adlarla isimlendirilmiştir. Bu mektup türlerinden birisi de duâ-nâmelerdir. Adından da anlaşılacağı üzere duâ-nâmeler, muhatabına hayır duada bulunmak maksadıyla yazılan mektuplardır. Türk edebiyatında manzum veya mensur pek çok duâ-nâme örneği mevcuttur. Bu makaleye konu olan mensûr duâ-nâme ise 16. yüzyıl şairlerinden Kara Fazlî'ye aittir. Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi 314/V numarada kayıtlı nüshanın 99b-102b varakları arasında yer alan bu mektup, "Duâ-nâme-i Hazret-i Şâh-zâde Cüvân-baht Tâle Bekâhu" başlığını taşımaktadır. Kanunî Sultan Süleyman'ın oğullarından Şehzâde Mustafa'ya hitaben kaleme alınmıştır. Fazlî, Allah'a hamd ve sena ile mektubuna başlar. Kanunî Sultan Süleyman'ın İran üzerine sefere çıktığı esnada bu güzel şehre ziyaret fırsatı bulduğunu ifade eder. Şehrin doğal güzellikleri karşısında hayranlığını gizleyemeyen müellif Amasya'dan övgüyle bahseder. Ardından Şehzade Mustafa hakkında övgü dolu sözlerini sıralar. Şehzâdenin cömertliği, adaleti, cesareti ve bilgeliği gibi güzel hasletlerini samimi bir dille beyan eder. Son kısımda ise Şehzâdenin yüce makamının daim olması, düşmanlarına karşı daima muzaffer olması gibi hususları dile getirmek suretiyle muhatabına hayır dualarda bulunur. Bir kıta ile mektubunu tamamlar. Ağırlıklı olarak Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların kullanıldığı bu mektupta secili ifadeler, bir takım teşbih ve tasvirler dikkati çeker. Bir kısmı Fazlî'nin kendine ait bir kısmı ise Arap ve Fars edebiyatlarından muhtelif nazım şekillerindeki şiir örnekleri metinde yer alır. Bu makalede önce Fazlî'nin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Ardından mektubun muhtevası değerlendirilmiş ve mektubun çeviri yazılı metni sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Kara Fazlî, nesir, mektup, *duâ-nâme****Duâ-nâme* of Kara Fazlî, one of the 16th century poets****Abstract**

In classical Turkish literature, letters were written on almost every subject related to life such as congratulations, thanks, requests, condolences, complaints, and these letters were named with various names according to their content. One of these letter types is dua-names (prayer-letters). As the name implies, dua-names are letters written with the aim of giving blessings to the addressee. There are many examples of duâ-nâme in verse or prose in Turkish literature. The prose duâ-nâme, which is the subject of this article, belongs to Kara Fazlî, one of the 16th century poets. This letter, which is among the pages 99b-102b of the copy registered in the Süleymaniye Library No. 314/V, carries the title "Duâ-nâme-i Hazret-i Şâhzâde Cüvân-baht Tale Bekâhu". It was addressed to Şehzade Mustafa, one of the sons of Suleiman the Magnificent. Fazlî begins his letter with praise and eulogy

¹ Öğr. Gör. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (Tekirdağ, Türkiye), mayalcinkaya@nku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7487-5390 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 09.11.2022-kabul tarihi: 20.12.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1222139]

to Allah. The author, who could not hide his admiration for the natural beauties of the city, speaks highly of Amasya. Then he rehearses his words of praise about Prince Mustafa. He sincerely declares the good traits of the prince, such as generosity, justice, courage and wisdom. In the last part, he makes good prayers to his addressee by mentioning the issues such as the fact that the prince's high rank is permanent and he is always victorious against his enemies. He completes his letter with a stanza. In this letter, in which mainly Arabic and Persian words and phrases are used, rhymed expressions, some similes and descriptions draw attention. Poetry samples that some of which belong to Fazlî himself and some of it in various verse forms from Arabic and Persian literatures, are included in the text. In this article, firstly, information about Fazlî's life and works is given. Then, the content of the letter was evaluated and the transcription text of the letter was presented.

Keywords: Classical Turkish Literature, Kara Fazlî, prose, letter, *duâ-nâme*

Giriş

Geçmişte kişiler arasındaki haberleşmenin yegane araçlarından biri kuşkusuz mektuplar olmuştur. Birbirinden uzakta bulunan kişiler bir takım duygu ve düşüncelerini mektup yoluyla birbirlerine iletme imkanı bulmuşlardır. Sevgi, özlem, talep, şikayet kısacası hayata dair hemen her konuda mektuplar kaleme alınmıştır. Bilhassa şairlerin ve münşîlerin yazmış oldukları mektuplar sadece bir duygu ve düşünceyi ifade etmekle kalmamış, taşınmış oldukları bir takım edebî husûsiyetlerle aynı zamanda edebî bir eser hüviyetini kazanmıştır. Dolayısıyla mektuplar da edebî bir eser gibi muhafaza edilmeye layık görülmüştür. Bu yüzden münşeâtlar başta olmak üzere divanlar, mecmualar vd. eserler vasıtasıyla pek çok mektup günümüze kadar ulaşmıştır. Osmanlı döneminde mektuplar içeriğindeki konuya göre isimlendirilmiştir. Bu türlerden birisi de *duâ-nâmelerdir*. *Duâ*, Arapçada “çağırılmak, isimlendirilmek, (Allah’a) dua etmek, niyazda bulunmak, yalvarmak, (hayır) dua etmek” manalarına gelen “du-‘i-ye” fiilinden müştak masdar olup “çağrı, dua, talep, iddia” manalarında kullanılmaktadır (Mutçalı, 1995: 269-270). “İslâm literatüründe ise Allah’ın yüceliği karşısında kulun aczini itiraf etmesini, sevgi ve tâzim duyguları içinde lutuf ve yardımını dilemesini ifade eder” (Cilacı, 1994: 539). “İslam inancını benimsemiş toplumların dua konusundaki en önemli kaynağı ise *Kur’an-ı Kerim* ve hadislerdir. Nitekim *Kur’an*’da da duanın önemini vurgulayan âyetler bir hayli fazladır. Dolayısıyla kültürel ve edebî mahiyetteki dualar da bunlarla ilgilidir” (Deniz, 2008: 10). “Konu bakımından *duânâmelerin*, daha çok bir başkası için edilen duaların işlendiği manzumeler olduğu söylenebilir. Özellikle padişahlar için ömürlerinin ve saltanatının uzun, muzafferiyetlerinin daimî olması konusunda *duânâmeler* yazılmıştır. Diğer devlet büyükleri ile tasavvuf ehli şairlerin, mensubu oldukları tarikatın şeyhi veya değer verdikleri bir pîri için yazdıkları *duânâmelere* rastlamak da mümkündür” (Deniz, 2008: 16).

Münşeâtlarda yer alan *duâ-nâmeler* ise “din ve devlet büyükleri için ana-baba için Tanrıdan iyi dilek ve temennilerde bulunmak üzere yazılmış mektuplar” (İnce, 2007: 80), “belli bir kişinin iyiliğini istemek, ilerideki hayatında Allah’ın rızasını kazanması için yapılan duaların yer aldığı mektuplar” (Gökçe, 2006: 17) şeklinde tanımlanmıştır. “Bu tür mektuplarda münşîler muhataplarının ömr ü devletlerinin devamı veya artması, talihinin yaver gitmesi, düşman karşısında muzaffer olması, bayramının mübarek olması ve daha çok bayrama ulaşması, hastalığının iyileşmesi gibi konularda dua ederler” (Sinan Nizam, 2021: 252). Bu makalenin konusu ise Kara Fazlî'nin Şehzâde Mustafa için yazdığı “*Duâ-nâme-i Hazret-i Şâh-zâde Cüvân-baht Tâle Bekâhu*” başlığını taşıyan *duâ-nâme* türündeki mensur mektubudur.

1. Kara Fazlî'nin hayatı ve eserleri

“Fazlî” mahlasını kullanan şairler arasında en tanınmışıdır (Kutlar 2009: 98). Esmerliğinden ötürü “Kara Fazlî” lakabıyla meşhurdur. Tezkirelerin çoğunda ismi Mehmet olarak geçmekle birlikte şair bir beytinde isminin Ali olduğunu belirtmiştir (Özkat, 2005: 9). Şairin bizzat kendi verdiği bilgilere göre 927 (1520/21) senesinde İstanbul’da doğmuştur (Yazar, 2017: 527). İlk tahsilinin ardından Arapça ve Üsküplü Riyâzî’den Farsça okumuştur. Şiire olan ilgisi neticesinde devrin şairleri için adeta bir okul vazifesi gören Zâtî’nin Beyazıt Camii avlusundaki dükkanına gidip gelmeye başlayan Fazlî (Aksoy, 2001: 360) kısa zamanda ilgi ve yeteneğiyle hocası Zati’nin teveccühüne mazhar olmuştur. Fazlî’nin edebî gelişiminde Zâtî’nin oldukça mühim tesirlerinin olduğu âşikardır (Özkan, 1996: 81). Şehzade Mustafa, Şehzade Mehmed ve Şehzade Selim’in sünnet düğününde (1530) Zâtî’nin vasıtasıyla Kanunî Sultan Süleyman’a takdim edilen şair, burada bir kasidesini padişaha sunma imkânını elde etti (Özkat, 2005: 9). Bu olay o güne değin sıkıntı ve zorluklar içinde hayatını sürdüren Fazlî için bir dönüm noktası oldu. Şehzade Mehmed’in Manisa sancak beyliği sırasında şehzadenin divan kâtipliği vazifesine tayin olundu. Şehzade Mehmed’in 950/1543 senesinde vefatı üzerine meşhur mersiyesini kaleme aldı. Daha sonra Şehzade Mustafa’nın divan kâtibi oldu. Bu vazifesini, şehzadenin katledildiği 26 Şevval 960/6 Ekim 1553 tarihine kadar sürdürdü (Aksoy, 2001: 360). Şehzâde Mustafa’nın katlinin ardından Şehzâde Selim’in divan kâtibi olarak vazifelenirlerken Manisa’da bulunmuş, ardından şehzadenin Karaman ve Kütahya sancakbeyliği vazifeleri esnasında ona refakat etmiştir. 969/1562 senesinde reîsü’l-küttâb olarak atanmakla birlikte bu vazifesinde ancak iki yıl kalabilmiştir. 971/1564 senesinde Kütahya’da vefat etmiştir (Özkat, 2005: 9). Kaynaklarda Kara Fazlî’ye atfedilen manzum ve mensur muhtelif eserler mevcut olmakla birlikte sadece *Dîvân, Gül ü Bülbül, Münşeât, Tehniyet-nâme, Duâ-nâme* (Özkat, 2005: 21-35; Zavotçu, 2013) ve *Rubâiyyât’ı* (Yazar, 2017: 527-548) günümüze ulaşmıştır.

2. Kara Fazlî’nin *Duâ-nâme*’si

2.1. Nüshanın tanıtımı

Duâ-nâme, Süleymaniye Kütüphanesi Aşir Efendi 314/III numarada kayıtlı nüshanın 99b-102b varakları arasında yer almaktadır. Talik hatla, başlıklar, ayet, hadis ve bazı ibareler kırmızı mürekkeple, diğer kısımlar ise siyah mürekkeple yazılmış olup mecmuada müstensih adı ve istinsâh tarihi zikredilmemektedir.

2.2. Mektubun muhtevası

Fazlî, Allah’a hamd ve senâ ile mektubuna başlar. “Sultanların, Allah’ın yeryüzündeki halifesi oldukları” ve “onların bir saat adaletle iş görmelerinin binlerce yıllık ibadete karşılık geldiği” hususunu dile getirerek hükümdarların önem ve değerine vurgu yapar. “Ammâ ba’d bugün ki” ifadesiyle konuya giriş yapar. “Devrin yüce sultanlarının en ulusu, kerem sahibi cihan hakanlarının en azizi, huzur ve emniyeti sağlayan, dünya halkının koruyucusu” gibi sözlerle tavsif ettiği Kanunî Sultan Süleyman Han, Kızılbaşlar yani İran üzerine sefere çıktığı esnada Fazlî, Cenab-ı Hakk’ın takdiri ve inayetiyle dâr-ı saltanat İstanbul’dan ayrılarak uzak bir yaylaya yolculuğa çıkar. Bu yolculuk vesilesiyle bu güzel şehirde birkaç gün kalıp bağını, bahçesini, dağını, ovasını gezip dolaşmaya başlar. Güzellikte dünyada eşi benzeri olmayan bu latîf yerin temiz havasını, gezinti yerlerini, bahçelerini, akarsularını hayranlıkla anlatır. Şehir yüksek bir dağın eteğinde kurulmuştur. Çayır, çimen, yasemin ve yaban gülleriyle süslü öyle güzel bir menzildir ki “işte Adn Cenneti burasıdır, ebedî kalmak üzere buraya girin” ayeti burası için nâzil olmuştur. Cennet misali bu meşhur şehir türlü türlü meyvelerle ve çeşit çeşit yiyeceklerle dopdoludur. “Canlarının istediği ve gözlerinin hoşlandığı her şey oradadır” ayeti onun için indirilmiştir. Şehir, doğa güzelliklerinin yanı sıra halkının güzel ahlakıyla da müellifi kendine hayran bırakır.

Amasya'ya dair övgü dolu sözlerini sıraladıktan sonra Fazlı, "bilhassa yücelik ve saâdet burcunun bir hüması, saltanat ve hükümrânlık Kâf'ının bir ankâsı bu meşhur şehri gölgelendirmekte yani koruyup gözetmektedir ki (o) yeryüzündeki (bütün) padişahların tacının incisi, saltanat sahibi sultanların gözünün nurudur" diyerek mektubun muhatabını övgüye başlar. Şehzadeye duada bulunduğu bir beyte müteakip Ladik'in güzelliklerini dile getirdiği bir gazeline yer verir. Gazelin ardından "Yüce gökyüzünün güneşi, saadet güneşinin gökyüzü, devlet işlerini düzenleyen, halkı ve orduyu yöneten, devrin Süleyman'ının tahtının varisi" diyerek şehzadeye övgüsünü sürdürür. Hatta "*A'nî şeh-zâde-i bâ-safâ Hazret-i Sultân Mustafâ*" cümlesiyle muhatabının bizzat Şehzâde Mustafa olduğunu beyan eder ve şehzade hakkındaki övgü dolu sözlerine devam eder. Onun, "adalet ve insaf bezekçisinin süsüyle memleketin çehresinin güzelleştiren bir sultan, cömertlik ve şefkat zînetiyle saltanat gelinine güzellik ve pâklık kazandıran bir şahlar şahı" olduğunu söyler. "Hâlis şahsiyeti zariflik ve nezaket madenidir. Mübarek, aydınlık tabiatı, fesahat ve belagat kaynağıdır. Onun cömertlik ışığı her köşede yüzlerce kandil yakmıştır. Öyle savaşkan bir kahramandır ki kılıç suyunun bir damlası (cümle) fesatçıların ocağını söndürmüştür" sözleriyle Şehzade Mustafa'nın şahsiyetine, cömertliğine ve kahramanlığına vurgu yapar. "Yüce İskender eğer âb-ı hayata kavuşsa idi senin değersiz bir hizmetkârın olmaktan iftihar ederdi ve bahtiyar Nûşîrevân dahi âb-ı hayattan içseydi senin mübarek hizmetinde bulunmadığı için kıyamete kadar kusurunu itiraf edip affını talep ederdi" demek suretiyle klasik kahramanlardan İskender ve Nûşîrevân'a telmihte bulunur. "Sen öyle bir âlimsin ki sarayın âlimlerin toplanma yeri, erdem ve bilginin kaynağıdır. 'Halk, hükümdarlarının dini üzeredir' sözü gereğince halkın çoğu ilim süsüyle müzeyyen, fazilet elbisesiyle donanmış, güzel huylarla tanınmış ve üstün nitelikleriyle bilinmişlerdir." diyerek Şehzâde Mustafa'nın ilme ve ilim adamlarına gösterdiği ilgi ve desteği hatırlatır. Şehzâde Mustafa'yı metheden bu ifadelerin ardından ona bazı tavsiyelerde bulunmayı da ihmal etmez: "Ey cihanın hâkimi padişah, öngörülü bir aklın sahibi olarak tarafınızdan da bilinmektedir ki adalet ve merhamet, saltanat aynasının parlaticısıdır ve memleketin çehresinin süsüdür. (Nasıl ki) aynanın yüzeyi cila aleti ile parlaklık kazanırsa memleket de adalet ile mamur olur. Bu yüzden adalet dizginini bir an olsun elden bırakma ki saltanat atını cihan meydanında gezdirip daima muzaffer bir hükümdar olasın." "El açıklığı, insanların kalplerini kazanmaya vesile ve insanlar (arasında) muhabbete sebep hatta Allah'ın rızasını (kazanmaya) vesiledir. (Bu yüzden) yönetimin altındaki halk ve orduyu daima ihsan kemendiyle idare et ki fırsat ele geçtiğinde saadet topunu liyakat çevgânıyla devrin arsasından kapıp kurtarasın." Fazlı, şehzadeye verdiği bu nasihatların ardından "Bâkî" ifadesiyle mektubunun sonuna geldiğini haber verir. Şehzadeye muzafferiyet ve muvaffakiyet temenni eden bir kıtayla duâ kısmına başlar. Kıtadan sonra, "saadet bahçesinin taze şarabı, padişah sülalesinin saltanat gülistanının yeni yetişmiş (fidanı), padişahın talih ve saygınlık sahibi torunu, Hazret-i Sultan Muhammed'in ömrünün fidanını saadet bahçesinde taze, nâmlı ve verimli eylesin". "Bozguna uğramış dinsiz düşmanı mağlubiyete düçar edip başıboş, ızdırap içinde perişan kılsın." diyerek şehzâde için dua, hasımları için beddua eder. Farsça bir kıta ile mektubunu tamamlar.

Mektupta herhangi bir tarih bilgisi yer almaz. Fakat mektupta yer alan bazı bilgiler bize birtakım ipuçları vermektedir. Şehzade Mustafa, Amasya Sancak Beyliği'ne 16 Haziran 1541'de atanmış, 1549 yılında Konya Sancak Beyliği'ne tayin olana kadar buradaki vazifesi devam etmiştir (tr.wikipedia.org/wiki/Şehzade_Mustafa). Fazlı mektubunda Kanunî Sultan Süleyman'ın Kızılbaşlar/İran üzerine sefere çıktığı esnada İstanbul'dan ayrılıp bu güzel şehri (Amasya'yı) gezme fırsatı bulduğunu ifade etmektedir. Kanunî devrinde İrakeyn Seferi (1533-1535), Tebriz Seferi (1548-1549) ve Nahçıvan Seferi (1553-1554) olmak üzere İran üzerine üç sefer düzenlenmiştir (remzikilic.com/kanuni-sultan-suleyman). Şehzade Mustafa'nın Amasya'daki sancak beyliği vazifesini ifa ettiği tarihi dikkate aldığımızda mektupta zikredilen seferin Tebriz Seferi olduğu açıktır. Kanunî, 31 Mart 1548'de Tebriz Seferi için Üsküdar'dan ayrılmıştır. Haziran ayı sonuna doğru Erzurum önlerine

vardığında buradan Şah Tahmasb'a onu cenge davet eden bir mektup göndermiştir. Şah Tahmasb Kanunî ile meydan savaşını göze alamayıp çareyi Tebriz'den Kazvin'e geçmekte bulmuştur. Kanunî, 27 Temmuz 1548'de herhangi bir direnişle karşılaşmadan Tebriz'i ele geçirmiştir (remzikilic.com/kanuni-sultan-suleyman). Bu bilgilerden hareketle mektubun 1548 tarihinde yazıldığını söyleyebiliriz. Mektupta Ladik dışında herhangi bir yer ismi zikredilmez. Fakat, Şehzâde Mustafa'nın Amasya'da Sancak Beyi olması ve Ladik'in Amasya'ya coğrafi yakınlığı dikkate alınarak müellifin kastettiği şehrin Amasya olduğu yönünde fikir beyan ettik.

3. Metin

DU' Â-NÂME-İ HÂZRET-İ ŞÂH-ZÂDE-İ CÜVÂN-BAHT *TÂLE BEKÂHU*²

Le'tâyif-i hamd ü sipâs ve vezâyif-i şükr-i bî-kiyâs Cenâb-ı *Hâlıkü'l-cinni ve'n-nâsa*³ sezâvârdur ki vücûd-ı selâtin-i sa'âdet-çarîni vâsîta-i nizâm-ı memleket ve râbîta-i intizâm-ı cumhûr-ı ümmet idi. *es-Sultânü zıllu'llâhi fi'l-arzî*⁴ muhteşâsınca zât-ı ferruh-simât-ı pādşâhân-ı kirâmî ve şân-ı sa'âdet-nişân-ı hudâvendigârân-ı 'izâmî mazhar-ı kemâl-i kudret ü 'azamet ve mir'ât-ı nevâl-i nî' met ü rahmet kıldı *celle celâluhu ve 'amme nevâluhu*⁵ ve şerâyif-i şalât-i bî-'aded ve zarâyif-i taḥiyyât-ı lâ-yuḥşâ ve lâ-yu'add cenâb-ı hâzret-i sultân-ı enbiyâyâ müsteḥakḳ-ı nişârdur ki nüvîd-i beşâret-i te'yîd-i *'adlu sâ'atin ya'dilu 'ibâdete ḥamsîne elfi senetin*⁶ müsted'âsınca ümerâ-i kirâmî irşâd-ı şerî'at-i ḥaḳîkat-reşâdi ile tariḳat-i 'adâlete da'vet eyledi ve va'îd-i şedîd-i *ez-zulmü zulumâtu yevmi yevmi'l-ḳiyâmeti*⁷ maẓmûnınca sirâc-ı vehhâc-ı dîn-i metîn ile sebîl-i reşâd [u] tariḳ-i sedâda hidâyet eyledi. *'Aleyhi mine's-şala[vâ]ti aşfâhâ ve mine't-taḥiyyâti evfâhâ*⁸ Ammâ ba'd bugün ki sultân-ı çâr-bâliš-i gerdûn Sultân Süleymân gibi otağ-ı âsmân-nitâḳın cânib-i şarkda kurmuşdı ve şâh-mâh-ı sipîhr-ı firûze-gün Kızılbaşvâr-ı 'asâkir-i kevâkib-i perişân-mevkibin ḥavf u ḥaşyetden pusuya urmuşdı.

Ḳıf'a

Çünkü sultân mihr-devletle

Şarkda dikdi râyet-i zerrîn

Ḥaşyetinden görünmedi şeh-mâh

'Askeri eyledi ḥafâyı kemîn

Hâzret-i a'zam-ı e'âzım-ı selâtin-i zamân ve ekrem-i ekârim-i ḥavâḳîn-i cihân pādşâh-ı cihân-penâh ve şâhen-şâh-ı Cemşîd-intibâh bâ'ış-i emn ü emân ve hâris-i⁹ ḥalk-ı cihân maḥşûş-ı naşş-ı *innallâhe ye'muru bi'l-'adli ve'l-iḥsân*¹⁰ es-sultân beni's-sultân Sultân Süleymân Ḥan bin Selîm Ḥan bin Bâyezîd Ḥan *şeyyedallâhu da'âyimi ḥıyami rif'atihi bi-çenâbi te'yîdâtihi ebede'l-âbâd bi-ḥaḳḳi'l-evtâdi'l-aḳtâb*¹¹ Kızılbaş-ı evbâş-ı [100a] bed-ma'âş üzre 'asâkir-i fırsat-me'serin çeküp gitmişdi. Ol zamânda bu faḳîr-i ğarîbü'l-aḥvâl ve ğarîb-i faḳîr-ü'l-hâl mübtelâyı firâḳ ve ârzü-mend-i rûz-i telâḳ a'nî Fazlî-i pür-iştîyâḳ ittifâḳ-ı sevḳ-i İlâhî ve ḥükm-i hâzret-i 'izzet-penâhî muhteşâsınca Dârü's-saltânati'l-'Aliyye-i maḥmiyye-i Ḳoştantıyye *ḥamâha'llâhu 'ani'l-âfât ve'l-beliyyetden*¹² sefer ve uzak bir yayluğa güzer ḳılmışdum. Ol şehir-i latîf ve maḥall-i nazîfde birkaç gün iḳâmet olunup bâğ u râğını

² Ömrü uzun olsun.

³ Cinlerin ve insanların yaratıcısı.

⁴ Sultân yeryüzünde Allah'ın halifesidir.

⁵ Onun şanı ne yücedir. Allah'ın başış ve ikramı bütün varlığı kaplamıştır.

⁶ "Bir saat adaletle yönetmek, elli bin senelik ibadete denktir." Hadis-i Şerif

⁷ Hadis-i şerifin doğru şekli: "Fe-inne'z-zulme zülumâtün yevme'l-ḳiyâmeti." "Çünkü zulüm kıyamet gününde zâlîme zifiri karanlık olacaktır." (<https://www.hadiskitaplari.com/riyazus-salihin/riyazus-salihin-564-nolu-hadis>).

⁸ Duaların en halisi ve selâmların en sadakatlısı O'nun üzerine olsun.

⁹ Metinde "hâriş" şeklinde yazılmıştır.

¹⁰ "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı emreder." Nahl/90.

¹¹ Allah, onun yücelik otağının direklerini destek ipleriyle ebediyen sağlam kılsın. Kutupların dört kutbunun hürmetine.

¹² Allah onu bela ve afetlerden muhafaza eylesin.

gül-geşt ve temâsâ-yı kûh u deşt iderdüm. Ne maḥall-i laṭîf imiş bu maḥal ki behâsına yok cihânda bedel eyi şâfî hevâsı hûb-efzâ reşk-i bâğ-ı cinân-ı cihânda uca seyrân-gâhları bî-mişl ü behâ ve bâğçeleri gül-zâr-ı cinândan a' lâ şahrâsı Ḥazret-i Ḥızır gibi ḥaḍrâ-pûş ve fezâsı rif' atde Ḳubbe-i Ḥaḍrâyile ber-âgûş şahrâsında âb-ı ḥayvân-âsâ cüy-bârî cârî ve her gûşesinde neşim-i behişt gibi hevâ-yı laṭîf sârî. Fezâsı Ḥızır-ı ḥaḍrâ-pûşa beñzer ḥayât âbî gibi âbî revân-baḥş hevâsı nitekim enfâs-ı 'İsî ḥayât-efzâ vü şıḥḥa[t]-rîz ü cân-baḥş.¹³

Beyt Laṭîf ü dil-güşâ âb u hevâyî
Mübârek menzîlî ferḥunde câyî
Reyâhîn ber-kenâr-ı âb reste
Be-âb-ı jâle dest ü rüy şüste¹⁴

Ol şehri şerîf bir kûh-ı bülend-mânendiñ dâmeninde vâқи' olmuş bir maḥall-i laṭîfdür ki vaşşâfân-ı cihân ve şarrâfân-ı cevâhir-ı irfân tavşîf-i i' tidâl-i hevâsında bād gibi ser-gerdân ve ta' rif-i şafvet-i cüy-ı cân-fezâsında ve âb-mânend kendülerinden gidüp ḥayrânlardır.

Beyt Ḥayret alur aklımı baḫsam gözine vü kaşına
Âferîn şad âferîn ol şüretüñ nakḫâşına¹⁵

Ol kûh-ı gerdün-şükûh bir cebel-i ' azîmdür ki *ke'l-cibâli'r-râsiḥât ve't-tavdi's-sâmiḥât*¹⁶ anuñ ḥaḫḫında vâriddür. Bir kühdür ki tîğ-i pür-mîgi ğılâf-ı eflâke girmiş gitmişdür ve kemer-i pür-ḥaceri miyân-ı cevzâyı [100b] der-kemer itmişdür.

Beyt Bâ-esâs-ı Bî-sütûn der-üstüvârî tev'emân
Bâ-zimâm-ı âsmân ender-bulendî hem-ı inân¹⁷

Ve şahrâ-yı ğarrâ-yı cennet-fezâsı çayır u çemen ve semen ü nesteren birle müzeyyen bir menzildür ki *hâzihi cennâtü 'adn fe'dḥulûhâ ḥâlidîn*¹⁸ anuñ şânında nâzildür.

Şî'r Ḥî'ânde sipihr ez-ḥaṭ-ı sebz-i çemen
Enbetehu'llâh nebâten ḥasen¹⁹
V'âmede ber-ḥâşîye-i lâlezâr
Sebze sevâdî zi-ḥaṭ-ı sebz-i yâr²⁰

¹³ "Fezâsı Ḥızır-ı ḥaḍrâ-pûşa beñzer ḥayât âbî gibi âbî revân-baḥş hevâsı nitekim enfâs-ı 'İsî ḥayât-efzâ vü mihr-rîz ü cân-baḥş" kısmı sayfa kenarında yer almaktadır.

¹⁴ Hoş ve gönül açıcı bir iklim/ Kutlu bir menzil uğurlu bir mekan/ Reyhanlar su kenarında bitmiş/ Çiy tanesiyle elini yüzünü yıkamış.

¹⁵ Beyit Abdülkerim-zâde Hayâlî'ye (ö. 1523-24) aittir. Beytin doğru şekli: "Hayret alur aklımı baksam gözine kaşına/ Sad hezârân âferîn şol şüretüñ nakḫâşına" (Köksal, 2013).

¹⁶ Köklü dağlar ve engin tepeler gibi.

¹⁷ Sağlamlıkta Bîsütûn'un ikizi/ Yükseklikte gökyüzünün dizginiyle bir dizginde.

¹⁸ "Bu cümle, başına "hâzihi" kelimesi eklenerek Tâhâ sûresinin 76. âyetindeki 'cennâtü adn' ibâresi ile Zümer sûresinin 73. âyetindeki "fedḥulûhâ ḥâlidîn" ifadesinden oluşturulmuş ve kalıplaşmıştır." (Uzun, 2017: 26).

¹⁹ Ayette doğru şekli: "Ve enbetehâ nebâten ḥasenen". "Onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi." Âl-i İmrân/37.

²⁰ Gökyüzü, çimenin yeşil çizgisinden okudu/ Allah onu güzel bir bitki gibi yetiştirdi/ Lale bahçesinin kenarında yeşermiş Yarın yeşil ayva tüylerinden yeşil bir yazı.

Ve şehri-i şehîr-i cennet-naẓîri envâ‘-ı nî‘ amla memlû ve elvân-ı fevâkih ile ٲoٲtolu bir ‘ işret-gâhdur ki *ve lehum fîhâ*²¹ *mâ-teştehi*’²²-enfusu ve *telezzu’l-a‘yur*²³ anuñ hağkında vâriddür.

Beyt İñ şehri²⁴ bebîn çü hulğ-ı eşraf
Mecmû‘ der u kemâl-i elťaf²⁵

Ve şahrâ-yı Firdevs arasında vâki‘ olan deryâ-mişâl cûy-bârî güyiyâ bir âyine-i şâf u müdevverdür ve ol şehri-i şerîf ‘ aks-i gül-zâr-ı cinândur ki ol âyine-i şâfi mecâzisinde muşavverdür.

Beyt K’ân hûkm-i hayât-ı câvidânî dâred
Ser-mâye-i âb-ı zindegânî dâred²⁶

Huşûşâ kim ol şehri-i şehîre bir hümâ-yı evc-i ‘ azamet ü kâm-rânî ve bir ‘ anğâ-yı kâf-ı salťanat u cihân-bânî sâye şalmışdur ki dürretü’t-tâc-ı pâdşâhân-ı rûy-ı zemîn ve şurretü’l-‘ ayn-i tâc-dârân-ı salťanat-şarîndür.

Beyt Yâ Rab be-kerem niğâh-dâreş
Ender heme hâl bâş yâreř²⁷

Ėazel²⁸ Ėalbe râhat-bağşdur el-hağ hevâsı Lâdik’üñ
Cân bağışlar câna âb-ı cân-fezâsı Lâdik’üñ
Dünyede olmaz leťâfetde naẓîri bir dađi
Ta‘ n ider gül-zâr-ı firdevse fezâsı Lâdik’üñ
‘ Âleme ‘ arz itmege her dem cinânuñ ‘ aksini
Oldı bir âyîne cûy-ı pür-şafâsı Lâdik’üñ
Sebzelerle bir yeşil atlas kebîr maĥbûbdur
Kim gören cândan olurlar mübtelâsı Lâdik’üñ
Fazliyâ bir şâh-ı ‘ âlem sâye şalmışdur aña
N’ola ger olsa müşerref her arası Lâdik’üñ

Ol âftâb-ı [101a] âsmân-ı celâlet ve âsmân-ı âftâb-ı sa‘ âdet vâşta-i nižâm-ı umûr-ı memleket ve râbta-i intizâm-ı sipâh ü ra‘ iyyet şâhib-livâ-yı Sikender-i devrân ve vâriş-i taĥt-ı Süleymân-ı zamân âsmân-ı taĥt-ı kevâkib raĥt-ı řâh-zâde-i cûvân-baĥt.

Ėıť’a Ke’ennemâ’d-dehru tâcun ve huve durretuhu
Ve’milkü ve’l-milelü²⁹ keffun ve huve ĥâtimuhu
Ve’l-berru ve’l-baĥru ve’l-a‘ lâmu ecma‘ uhâ

²¹ *velehum fîhâ: ve fîhâ* (ayette doğru şekli).

²² *teştehi: teřteĥîhi* (ayette doğru şekli).

²³ “Canlarının istediği ve gözlerinin hoşlandığı her şey oradadır.” Zuhruf/71.

²⁴ *İñ şehri be-bîn: şehri bîni* (şiirin orijinal şeklinde). şiir Hâkânî-i şirvânî’ye aittir (Yahya Qarîb, 1955: 113).

²⁵ Bu şehre bakınız, eşrafın huyu gibi kusursuz güzellikler onda toplanmıştır.

²⁶ O, ebedî hayat hûkmündedir Ab-ı hayat suyunun sermayesidir.

²⁷ Ey Rabbim kereminle onu gözet Her halde onun yardımcısı ol.

²⁸ Bu gazel şairin divanında da yer almaktadır (Özkat, 2005: 353-354).

²⁹ Metinde “ve’l-milku ve’n-naĥtu” şeklinde yazılmıştır.

Ve'l-halku ve'l-felekü'd-devvâru hâdimuhu³⁰

*A' nî şeh-zâde-i bâ-şafâ Hazret-i Sultân Muştafâ a' la'llâhu Te'âlâ elviyyete saltanatıhi 'alâ-meğârifî'l-müslimîn bi-te'yîdihî ve kuvvetihî ve şânehu 'ammâ şânuhu bi-tevfîkîhi ve kudretihî.*³¹

Kıt'a Felek bende-i fermân melek medh-ı h'ân
 Kazâ kâr-sâz u kader piş-kâr
 Zi-te'yîd-i leşker zi-nuşret-i silâh
 Zi-rif' at-i külâh u zi-şaşmet-i dişâr³²

Bir pâdşâhdur ki ziver-i meşşâta-i 'adl ü inşâfiyla çihre-i memleket zib ü zînet bulmuşdur. Ve bir şâhenşâhdur ki hilye-i cüd u re'fetiyle 'arûs-ı saltanat letâfet ü nezâfet taşîl itmişdür. Zât-ı pâki ma'den-i letâfet ü zarâfet ve şân-ı şerîf-i tâbnâki menba'-ı feşâhat u belâgatdur. Bir nükte-dândur ki şâhid-i nikât zîr-i tutuğ-ı 'ibârât u isti'ârâtdan zamîr-i münîrine gün gibi 'ayândur. Ve bir dağıkâ-şinâsdur ki mey-i ma'ânî zurûf-ı hurûfdan her dem hâtır-ı 'âtırna feyz-resândur. Dest-i cüd u re'feti nîk-kirdârlara dest-gîr olup hazîz-i hâkden evc-i eflâke terfî' buyurmuşdur. Ve keff-i inşâf u 'adâleti tîğ-i siyâsetle bed-kârlaruñ hân-mânını harâb ve mekânın zîr-i türâb itmişdür.

Beyt Çü ebr est dest-i şeh-i kâm-yâb
 Ki bâred gehî âteş ü gâhî âb³³

Beyt Dosta luğf eyleyüp düşmenleri kahr itmege
 Bir elünden düşmesün tîğ ü biründen câm-ı nâb

Bir kerîmdür ki pertev-i envâr-ı luğf u şehâsi her güşede hezâr çerâğ [101b] uyarmışdur. Ve bir qahramâ[n]-ı kâhhârdur ki kaçre-i âb-ı şemşîri eşrârûn ocağuna şu koymışdur. Bir şahîddür ki mevâyid-i fevâyidi havâşş u 'avâm haqqında bî-dirîğ ü mebzûldür ve bir hâlûkdur [ki] fezâyil-i haşâyil-i hamîdesiyle cemî'-i enâm katında memdûh u maqbûldur. Bir 'âlî-himmetdür ki her üftâde-i pây-mâle dest-gîr olup evc-i rif' ate terfî' itmek katında ednâ mertebedür ve bir şâhib-devletdür ki hezârân Cemşîd ü Ferîdûna 'atabe-i 'illiyesinde [e] 'ibâd-ı bâ-inkıyâdnuñ i' tîkâdı 'idâdından olmağ a'lâ derecedür.

Şi'r Ey harîm-i hürmet-i secde ki mihr-i münîr
 Perde-dârân der-perde-serâyet meh ü mihr
 Mihr eger bâ-nazar-ı pâk neyâyed be-deret
 Şevved ez-ğayret-i Hağ dîde-i bünyâ[n]eş çarîr³⁴
 Gerd-i cârüb ki ferrâş-ı tu engîht şabâ
 Be-bered tuğfe be-eçrâf 'alâ-rağm-i 'abîr
 Kûnh-i evsâf-ı tu evhâm kücâ der-yâbed

³⁰ Zamâne bir taç ise o (bu tacın) incisidir/ Saltanat ve milletler bir el ise o (bu elin) yüzüğüdür/ Kara, deniz ve bütün sancaklar, insanlar ve dönen felek onun hizmetçisidir. Şiir Ebû el-Huseyn el-Alevî er-Razî'ye aittir (Ahmed ibn Ali el-Manîni, 1870: I, 96).

³¹ Muhlis Şehzâde Hazret-i Sultan Mustafa'yı kastediyorum. Allah, destek ve kuvvetiyle Müslümanların miğferleri üzerindeki saltanatının sancaklarını yükseltsin. Yardım ve kudretiyle onun mertebesini muhafaza eylesin.

³² Felek (onun) emir kulu, melek övgü şairi/ Hüküm işçisi, kader çırağı/ Ordunun desteğiyle, silahın yardımıyla/ Külâhının yüceliği kaftanının heybeti (sayesinde).

³³ Talihli padişahın eli bulut gibidir/ (Ondan) bazen ateş bazen su yağar.

³⁴ Ey parlak güneşin hürmet secdesi (ile) yoldaşlık ettiği (sultan)/ Ay ve güneş senin has odanda kapıcıdır/ Eğer güneş halis bir nazarla senin kapına gelmezse/ Hakk'ın gayretinden senin binanın gözü kör olur.

K'ân hadîsist muqaddes ü ala'llâh siyer³⁵

Ey kerîm-i vâcibü't-tekrîm sen bir şehen-şâh-ı 'azîmsin ki eger İskender-i ercümend âb-ı hayâtdan behre-mend olaydı bende-i bî-miğdârûn olmağla iftihâr iderdi ve Nüşîrevân-ı kâm-yâb âb-ı revândan sirâb olaydı her ân hîdmet-i şerîfûnde bulunmaduğma haşre dek i' tizâr eylerdi.

Beyt Serîrûke 'arşu'l-'izzi lâ-zâle 'âliyen

Ve tâcuke iklîlün 'alâ-mağrefi'ş-şemsi³⁶

Sen bir dānāsın ki āstānīn erbāb-ı dānīşīn mecma'ı ve fezāyil ü ma'ārifīn menba'idur. *En-nāsu alā-dīni mulūkihīm*³⁷ muqtezāsınca kullarūnūn ekşeri hilye-i ma'ārif ile ārāste ve hulle-i fezāyil ile pīrāste haşāyil-i hamīde ile mevşūf ve fezāyil-i pesendīde ile [102a] ma'rūflardur. *Keşşerehumu'llāhu Te'ālā bi'n-nuşreti'l-kāhireti ve naşarahum 'ala'l-a'dā'i bi'l-furşati'l-bāhireti ilā-yevmi'l-āhīreti*.³⁸

Kıt'a Cihān be-kām u felek bende vü melek dā'ī

Ümīd taze vü devlet kavī vü baht cevān

Fütūh sūy-ı yesār u su'ūd sūy-ı yemīn³⁹

Sipīhr pīş-i rikāb ü zamāne zīr-i 'inān⁴⁰

Ey pādşāh-ı 'ālem-penāh ma'lūm-ı hātır-ı āgāhdur ki inşāf u 'adālet şaykal-ı āyine-i salţanat ve zīver-i çihre-i memleketdür. Rūy-ı āyīne şaykal ile cilā bulur ve memleket 'adl ile ma'mūr olur andan bir an 'inān-ı 'adāleti elden koma ki semend-i salţanat meydān-ı cihānda cevelān virüp şāhib-ķırān olasın.

Kıt'a Ez-'adl-i pādşāh çi çīzest hūb-[t]er

K'ez 'adl mī-şevēd mütēmeşşī 'ale'd-devām

Hem mülk-rā 'imāret ü hem cāh-rā şükūh

Hem halk-rā ferāğat u hem taht-rā nīzām⁴¹

Ve şehā vü cūd mūcib-i incizāb-ı kılūb-ı 'ālemiyān ve sebeb-i maḥabbet-i ādemiyān belki bā'iş-i rızā-yı Sübhāndur. Dāyimā kemend-i ihsān ile rikāb-ı sipāh u re'āyāyı bend eyle ki vaqt-i furşatde gūy-i sa'ādeti çevgān-ı liyākatle 'arşa-i rüzgārdan rubūde kılasın.

Rübā'ī Çün bende-perverī kūni ve feyz-güsterī

Cüz nām-ı nīk ü devlet-i bākī çi mī-berī

Der-dād u dīn ü fazl u 'atā şarf kūn hayāt

³⁵ Senin hizmetçin (olan) saba rüzgârının kaldırdığı süpürgenin tozu/ Güzel kokuya rağmen etrafa armağan götürür/ Senin vasıflarının mahiyetini kavramak ne mümkün/ Çünkü o mukaddes bir sözdür ve Allah (vergisi) bir ahlak ve yüksek vasıflardır.

³⁶ Yücelik makamındaki tahtın yüksek olsun/ Müzeyyen tacın güneşin çevresinde (olsun).

³⁷ "Halk, hükümdarlarının dini üzeredir."

³⁸ Yüce Allah onlara, üstünlük verici yardımını artırsın. Ahiret gününe kadar düşmanlara karşı onlara parlak bir başarı ile yardım etsin.

³⁹ Fütūh sūy-ı yesār u su'ūd sūy-ı yemīn: Fütūh sūy-ı yemīn ü su'ūd sūy-ı yesār (Bu şiir Kara Fazlî'nin *Tehniyet-nâme* isimli eserinde de yer alır. Yalçinkaya, 2021: 852).

⁴⁰ Cihan muradına ermiş, felek köle, melek duacı/ Ümit taze, talih güçlü, baht genç/ Zaferler sol yanında, kismetler sağ yanında/ Felek huzurda ve zamane dizginlenmiş.

⁴¹ Padişahın adaletinden daha iyi ne olabilir/ Zira daima adalet sayesinde (işler) yürür/ Hem mülkü mamur (eder), hem de makamı görkemli (kılar)/ Hem halka huzur (verir), hem de tahta nizam (verir).

Tā ez-ber-i sa'âdet-i câvid ber-hürî⁴²

Bâkî. Vâsiṭa-i vâsiṭi-i hoş-ḥarekât ile ne taḥrîr ve rābiṭa-i elfāz u 'ibārât ile ne taḥrîr olına. Mefhûm-ı ḥaṭîr-i 'atîr-i âyîne nazîr ve ma' lûm-ı zamîr-i münîr-i âftâb tenvîr olmaya.

Kıt'a Hemîşe bād be-zāfer ey ḥükm-i Yezdānî
Be-dest-i ḥükm-i tu menşûr-ı ḥüsrevî menşûr
Beḳâ-i zât-ı tu bādâ ki bā- 'ināyet-i tu
Ne kâr-ı men ki şevd kâr-ı 'âlemi ma' mûr⁴³ [102b]

Medâric-i cāh u celâl ve me' âric-i 'izzet ü iḳbâl mâh u sâl bi'l-guduvvi ve'l-âşâl müte' âlî vü mütezâyid ola.

Kıt'a Tā cihân-râ beḳâ buved mümkin
Ḳaḍr-i cāh-ı tu der-teraḳḳî bād⁴⁴

Ve âstân-ı gerdûn-nişân u 'arş-âşyānuñ Ka' bevâr meṭâf-ı erbâb-ı şafâ ve kıble-gâh-ı aşḫâb-ı vefâ olup şeref-i iḳbâl bula.

Kıt'a Hemîşe dergeh-i a' lâ-yı pādşâhî-i tu
Çü Ka' be maḳşad-ı ḥacât-ı ehl-i 'âlem bād⁴⁵

Ḥazret-i 'izzet ol nev-bâde-i büstân-ı sa'âdet ve nev-reste-i gülistân-ı salṭanat sülâle-i şâhî ve nebîre-i pādşâhî-i emced ü es'ad Ḥazret-i Sulṭân Muḥammedüñ nihâl-i 'ömrünü gül-zâr-ı devletde tâze vü ter ve nâmî vü bārver cylesün.

Beyt Bâğ-ı devletde ser-bülend olsun
Taḥt-ı 'izzetde ercümend olsun
Sîr olup çeşme-i cüvânîden
Pîrlikten de behremend olsun.

Ve a' dâ-yı bî-dîn-i hezimet-ḳarîni dâyimâ münhezim ü maḳhûr ve maḡlûb u mecbûr olup muḫtarib ü ser-gerdân ve muḫtarr u perişân olmaḡdan ḥâlî olmasun.

Ser-i düşmenân-ı tu estaḡfirullâḥ
Ki ḥ'od düşmenân-ı tu-râ ser ne-bâşed
Suḫan ber-ser-i düşmenet ḳaṭ' kerdem
Ki maḳṭa' -i ez-ân cāy bihter ne-bâşed⁴⁶

Âmin yâ Mu'în. Temme.⁴⁷

⁴² Koruyup kollarsın ve bolluk bereket saçarsın/ İyi bir namdan ve dâimî bir ikbalden başka ne götürürsün?/ Hayatını adalet, din, erdem ve cömertlik (yolunda) sarf et/ Böylece ebedî saadete kavuşursun.

⁴³ Ey Cenâb-ı Hakk'ın hükmü, her zaman zafer üzerine olsun/ Padişahın fermanı senin egemenlik elinle yayılır/ Senin zâtın bâkî ola ki/ Senin inayetinle sadece benim işim değil cümle âlemin işi mamur olur.

⁴⁴ Cihan var olduğu sürece/ Senin makamın hep yükselsin.

⁴⁵ Senin saltanatının yüce dergâhı/ Kabe gibi daima bütün insanların dileklerini (gerçekleştirmek için) varacakları yer olsun.

⁴⁶ Senin düşmanlarının kafası ki estaḡfirullah/ Senin düşmanlarının başı olmasın/ Sözü senin düşmanının başında kestim/ Kaldı ki (sözü) kesmek için buradan daha güzel bir yer olamaz.

⁴⁷ Ey kullarına yardım eden ve nimet veren (Rabbim) kabul buyur. Tamam oldu.

4. Sonuç

Bu çalışmada Kara Fazlı'nın Kanunî Sultan Süleyman'ın oğullarından Şehzâde Mustafa'ya hitaben yazdığı "duâ-nâme"si ele alınmıştır. Mektubun ilk kısmında müellif, şehzadenin sancak beyi olduğu şehri yani Amasya'yı bir takım doğal güzelliklerini zikretmek suretiyle övmüştür. Şehir övgüsünün ardından kahramanlık, cesaret, cömertlik ve bilgelik gibi şehzadenin övgüye mazhar özelliklerini dile getirmiştir. Şehzâde Mustafa'ya bazı tavsiyelerde bulunduktan sonra dua kısmına geçmiştir. Bu bölümde şehzâdenin yüce makamının daim olması, düşmanlarına karşı her zaman galip gelmesi, saltanat gülşeninde bu taze fidanın uzun ömürlü, faydalı ve üretken olması gibi hususları ifade ederek muhatabına hayır dualarda bulunmuştur. Mektup Farsça bir kıta ile sona ermiştir. Müellif Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların sıklıkla yer aldığı sanatlı bir dil kullanmıştır. Mektupta yer yer secili ifadeler, ayet ve hadislerden iktibaslar, kelimeler, deyimler, teşbihlerle süslenmiş tasvirler dikkati çekmektedir. Bir kısmı Fazlı'nın kendine ait bir kısmı ise Arap ve Fars edebiyatlarından seçilmiş çeşitli nazım şekillerindeki şiir parçaları metnin muhtelif kısımlarında yer almaktadır. Bütün bu özellikleriyle edebî bir eser hüviyeti kazanan bu mektup, Fazlı'nın inşâ sahasındaki kudretini göstermesi bakımından orijinal bir numune hükmündedir.

Kaynakça

- Ahmed ibn Ali el-Manîni. (1870). *Şerhü'l-Yemîni bi'l-Fethi'l-Vehbi alâ-Tariki'l-Utbî*, Kahire: el-Matbaat el-Vahabiye.
- Aksoy, H. (2001). Kara Fazlı. *İslam Ansiklopedisi* (C. 24, s. 360-361). İstanbul: TDV Yay.
- Cilacı, O. (1994). "Dua", TDVİA, 9, İstanbul: TDV Yay.
- Deniz, S. (2008). Kadızâde Mehmed İlmî'nin Sultan IV. Murad İçin Yazdığı Manzum Duânâme'si, *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, 9-40.
- Gökçe, R. (2006). Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmû'a-i Münşeat. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.
- İnce, Ö. (2007). İnşâ-i Merğûb ve İlm-i İnşâ'da Müstamel Lügaler (İnceleme-Metin). Doktora Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi
- Köksal, M. F. (2013). Hayâlî, Abdülkerîm-zâde. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.
- Kutlar, F. S. (2009). Klasik Türk Edebiyatında Çâr-Ender-Çâr ve Kara Fazlı'nın Kasidesi, *Türkbilgi*, 17, 92-115.
- Mutçalı, S. (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Dağarcık Yayınları.
- Özkan, M. (1996). Şair Fazlı ve Gül ü Bülbül'ü. *İlmî Araştırmalar*, 3, 81-86.
- Özkat, M. (2005). *Kara Fazlı'nın Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Qarîb, Y. (1955). *Mesnevî-i Tuhteftü'l-Irakeyn Hakanî-i Şirvanî*, Çaphane-i Sipîhr: Tahran.
- Sinan Nizam, B. (2021). Geçmiş Olsun Dileklerini İleten Mensur ve Manzum Metinler: İyâdetnâme ve Sihatnâmeler. *Osmanlı Araştırmaları*, LVII, s. 245-281.
- Uzun, M. İ. (2017). Şol Cennetin İrmakları. *Keşkül*, 43, 18-27.
- Yalçınkaya, M. A. (2021). 16. Yüzyıl Şairlerinden Kara Fazlı'nın Tehniyet-nâme'si. *ÇÜTAD Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 6, 842-865.
- Yazar, S. (2017). Kara Fazlı'nın Eserlerine Dair Yeni Bilgiler. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 18, 525-562.
- Zavotçu, G. (2013). Fazlı. *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*.

İnternet kaynakları

[http://remzikilic.com/kanuni-sultan-suleyman-devri-osmanli-devletinin-iran-safevi-siyaseti.html#:~:text=Kanuni%20devrinde%20Osmanl%C4%B1%20okuvvetleri%2C%20%C4%B0ran,dir%20\(1553%2D1554\).](http://remzikilic.com/kanuni-sultan-suleyman-devri-osmanli-devletinin-iran-safevi-siyaseti.html#:~:text=Kanuni%20devrinde%20Osmanl%C4%B1%20okuvvetleri%2C%20%C4%B0ran,dir%20(1553%2D1554).)

<https://www.hadiskitaplari.com/riyazus-salihin/riyazus-salihin-564-nolu-hadis>

<https://www.kuranmeali.com>

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eehzade_Mustafa